

CẢM NHẬN KHỔ 2 VÀ 3 BÀI THƠ VIẾNG LĂNG BÁC CỦA VIỄN PHƯƠNG

1. Dàn ý phân tích khổ 2 và 3 bài Viếng lăng Bác

a. Mở bài:

- Viễn Phương là một nhà thơ tiêu biểu của miền Nam. Tháng 4/1976 sau một năm giải phóng đất nước. Khi lăng Chủ tịch Hồ Chí Minh vừa khánh thành, nhà thơ cùng đoàn đại biểu miền Nam ra thăm Hà Nội vào lăng viếng Bác.

- Bài thơ Viếng lăng Bác được Viễn Phương viết với tất cả tấm lòng thành kính biết ơn và tự hào pha lẫn nỗi xót đau của một người con từ miền Nam ra viếng Bác lần đầu.

b. Thân bài:

- Khổ thơ thứ hai:

+ Hai câu thơ được tạo nên với những hình ảnh thực và hình ảnh ẩn dụ sóng đôi. Câu trên là một hình ảnh thực, câu dưới là hình ảnh ẩn dụ.

+ Ví Bác như mặt trời là để nói lên sự trường tồn vĩnh cửu của Bác, giống như sự tồn tại vĩnh viễn của mặt trời tự nhiên.

+ Ví Bác như mặt trời là để nói lên sự vĩ đại của Bác, người đã đem lại cuộc sống tự do cho dân tộc Việt Nam thoát khỏi đêm dài nô lệ.

+ Nhận thấy Bác là một mặt trời trong lăng rất đỏ, đây chính là sáng tạo riêng của Viễn Phương, nó thể hiện được sự tôn kính của tác giả, của nhân dân đối với Bác.

+ Đó là sự hình dung về dòng người đang nối tiếp dài vô tận hàng ngày đến Viếng lăng Bác bằng tất cả tấm lòng thành kính và thương nhớ, hình ảnh đó như những tràng hoa kết lại dâng người. Hai từ ngày ngày được lặp lại trong câu thơ như tạo nên một cảm xúc về cõi trường sinh vĩnh cửu.

+ Hình ảnh dòng người vào lăng viếng Bác được tác giả ví như tràng hoa, dâng lên Bác. Cách so sánh này vừa thích hợp và mới lạ, diễn ra được sự thương nhớ, tôn kính của nhân dân đối với Bác.

+ Tràng hoa là hình ảnh ẩn dụ những người con từ khắp miền đất nước về đây viếng Bác giống như những bông hoa trong vườn Bác được Bác ươm trồng, chăm sóc nảy nở rộ ngát hương về đây tự hội kính dâng lên Bác.

- Khổ thơ thứ ba:

+ Cả cuộc đời Bác ăn không ngon, ngủ không yên khi đồng bào miền Nam còn đang bị quân thù giày xéo. Nay miền Nam đã được giải phóng, đất nước thống nhất mà Bác đã đi xa. Nhà thơ muốn quên đi sự thực đau lòng đó và mong sao nó chỉ là một giấc ngủ thật bình yên.

+ Từ cảm xúc thành kính ngưỡng mộ, ở khổ thơ thứ ba là những cảm xúc thương xót và ước nguyện của nhà thơ. Hình ảnh Bác như vàng trắng sáng dịu hiền trong giấc ngủ bình yên là một hình ảnh tượng trưng cho vẻ đẹp thanh thản, phong thái ung dung và thanh cao của Bác. Người vẫn đang sống cùng với nhân dân đất nước Việt Nam thanh bình tươi đẹp. Mạch cảm xúc của nhà thơ như trầm lắng xuống để nhường chỗ cho nỗi xót xa qua hai câu thơ: vẫn biết ở trong tim.

+ Hình ảnh trời xanh là hình ảnh ẩn dụ nói lên sự trường tồn bất tử của Bác. Trời xanh thì còn mãi mãi trên đầu, cũng giống như Bác vẫn còn sống mãi mãi với non sông đất nước. Đó là một thực tế.

+ Thế nhưng, nhìn di hài của Bác trong lăng, cảm thấy Bác đang trong giấc ngủ ngon lành, bình yên mà vẫn thấy đau đớn xót xa mà sao nghe nhói ở trong tim! Dù rằng Người đã hóa thân vào thiên nhiên, đất nước, nhưng sự ra đi của Bác vẫn không sao xoá đi được nỗi đau xót vô hạn của cả dân tộc, ý thơ này diễn tả rất điển hình cho tâm trạng và cảm xúc của bất kì ai đã từng đến Viếng lăng Bác.

c. Kết bài:

- Với lời thơ cô đọng, giọng thơ trang nghiêm thành kính, tha thiết và rất giàu cảm xúc, bài thơ đã để lại ấn tượng rất sâu đậm trong lòng người đọc. Bởi lẽ, bài thơ không những chỉ bộc lộ tình cảm sâu sắc của tác giả đối với Bác Hồ mà còn nói lên tình cảm chân thành tha thiết của hàng triệu con người Việt Nam đối với vị lãnh tụ kính yêu của dân tộc.

2. Cảm nhận khổ thơ thứ 2 và 3 tác phẩm Viếng lăng Bác

Nhà thơ Viễn Phương viết Viếng Lăng Bác năm 1976, ngay sau khi đất nước thống nhất, nhà thơ được ra thăm lăng Bác. Bao trùm lên bài thơ là niềm xúc động thiêng liêng, thành kính, niềm tự hào, đau xót của nhà thơ đối với Bác. Dòng cảm xúc chân thành, niềm vui chất chứa cùng tấm lòng mến yêu tha thiết, nhà thơ bày tỏ niềm tự hào lớn lao đối với lãnh tụ vĩ đại, vị cha già của dân tộc. Khổ thơ 2 và 3 thể hiện sâu sắc cảm xúc ấy.

*"Ngày ngày mặt trời đi qua trên lăng
Thấy một mặt trời trong lăng rất đỏ"*

Ở đây, tác giả đã sử dụng biện pháp ẩn dụ, ẩn dụ bác là mặt trời, ẩn dụ sự vĩ đại của mặt trời lên Bác, mặt trời chỉ có một, tạo ra ánh sáng cho các hành tinh và trái đất, bác cũng vậy, trong lòng người dân Việt Nam, bác luôn là người vĩ đại nhất.

Hai câu tiếp, nhà thơ miêu tả cảnh dòng người lần lượt vào lăng viếng Bác:

*"Ngày ngày dòng người đi trong thương nhớ
Kết tràng hoa dâng bảy mươi chín mùa xuân"*

Điệp từ "ngày ngày" diễn tả vòng thời gian tuần hoàn liên tục, ngày nào cũng thế từng dòng người cứ lần lượt vào thăm viếng Bác. Bài thơ viết theo thể tám chữ nhưng tới câu thơ cuối khổ hai, lại đổi ra thành chín chữ một dòng thơ, kết hợp với dấu chấm lửng ở cuối câu thơ, làm cho nhịp thơ trở nên chậm lại, chứa đầy cảm xúc và khiến cho khổ thơ như vẫn tiếp tục kéo dài ra hơn. Ở đây, tác giả cũng sử dụng nghệ thuật ẩn dụ qua hình ảnh "dòng người" rất đẹp, đầy gợi cảm. Đoàn người vào lăng viếng Bác khiến tác giả liên tưởng giống như một tràng hoa và mỗi người là một bông hoa kết thành tràng hoa dâng lên Bác lòng thương nhớ, kính yêu. Đồng thời người đọc còn nhận ra các sử dụng từ ngữ của Viễn Phương rất độc đáo, đặc địa.

Tác giả sử dụng từ "dòng người" chứ không phải là "đoàn người", "hàng người", điều đó có tác dụng gợi lên sự tiếp nối trải dài tới vô tận của những dòng người vào lăng. Cụm từ "Đi trong thương nhớ" gợi tả tình yêu thương và nỗi nhớ mong của nhân dân dành cho Bác, bao trùm lên cả không gian và thời gian vô tận "ngày ngày". Đặc biệt, hình ảnh "Bảy mươi chín mùa xuân" là hình ảnh hoán dụ rất đẹp, mang ý nghĩa tượng trưng: Bác Hồ với bảy mươi chín tuổi xuân đã sống một cuộc đời đẹp như những mùa xuân và đã đem lại mùa xuân lớn cho quê hương, đất nước. Tóm lại, với hai câu cuối khổ hai, nhịp thơ chậm, hình ảnh ẩn dụ đẹp, sáng tạo, từ ngữ giàu tính tạo hình và biểu cảm, tác giả đã miêu tả những dòng người vào lăng viếng Bác bằng tất cả lòng thành kính, biết ơn sâu sắc.

Vào trong lãng, khung cảnh và không khí như ngưng kết cả thời gian, không gian. Hình ảnh thơ đã diễn tả thật chính xác, tinh tế sự yên tĩnh, trang nghiêm cùng ánh sáng dịu nhẹ, trong trẻo của không gian trong lãng Bác.

“Bác nằm trong giấc ngủ bình yên.

Giữa một vầng trăng sáng dịu hiền”

Đối với nhân dân Việt Nam, Bác không chết, bác chỉ đang ngủ, mất đi sự hiện hữu mà thôi, bình yên ở đây là đất nước đã ngừng tiếng bom đạn, bầu trời đã trong xanh, bác “ngủ” trong hòa bình, ngủ trong cái khát khao của bản thân Bác. Trong thơ ca của Bác, trăng được nhắc đến phần lớn, Bác xem trăng là tri kỷ khi còn sống, dù là khi Bác đã không còn, nhưng Trăng vẫn luôn ở đó, ở với Bác, ở với người xem nó là tri kỷ, tác giả lại dùng biện pháp nhân hóa ở hình ảnh trăng.

Giữa tình cảm và lý trí có sự mâu thuẫn. Con người đã không kìm nén được khoảnh khắc yếu lòng. Chính đau xót này đã làm cho tình cảm giữa lãnh tụ và nhân dân trở nên ruột già, xót xa:

“Vẫn biết trời xanh là mãi mãi

Mà sao nghe nhói ở trong tim”

Tác giả đã ẩn dụ sự hòa bình bằng hình ảnh trời xanh, đất nước nay đã hòa bình, chiến tranh kết thúc, bầu trời chim bay lượn, thanh bình vô cùng, nhưng tác giả lại tiếc thương thay, bác lại không được nhìn thấy cảnh ấy mặc dù nó chỉ cách năm Bác ra đi không mấy là bao, bác một đời chỉ sống trong chiến tranh, chưa tận mắt thấy hòa bình là như thế nào, Bác tạo ra những giá trị tinh thần lớn lao nhưng không biết được nó có được đón nhận hay không, tác giả đã cảm nhận được sự tiếc nuối ấy.

Viễn Phương nhìn Bác nằm ngủ mà sao lòng bỗng xúc động dâng trào, vẫn biết con người ta sinh ra lớn lên rồi chết đi đó là quy luật của tự nhiên không thể chống lại, nhưng sao tác giả vẫn cảm thấy nhói ở trong tim. Động từ “nhói” như thể hiện được cảm xúc đau đớn của chính tác giả. Tác giả đã sử dụng các từ ngữ biểu cảm, sự đối lập để bày tỏ được sự tiếc thương, xót xa đang tuôn trào trong chính tâm trí ông.

Con người Bác - bảy mươi chín mùa xuân trọn đời cống hiến cho nhân dân, đất nước, đứng trước Bác tác giả không kìm nén được cảm xúc. Bác mãi là hình tượng cao đẹp, trường tồn trong lòng những người con nước Việt.

3. Em hãy bình giảng khổ 2 và 3 bài Viếng lãng Bác

Viếng lãng Bác bài thơ của người con miền Nam lần đầu được thăm lãng Bác để lại những xúc động, tự hào. Trong đó khổ thơ thứ 2,3 để lại ấn tượng sâu đậm nhất cho nhiều người đọc.

Hình ảnh mặt trời rất quen thuộc, được nhắc đến trong nhiều tác phẩm như “Từ ấy” với hình ảnh “Mặt trời chân lí chói qua tim”, hay Khúc hát ru những em bé lớn trên lưng mẹ với “Mặt trời của bắp thì nằm trên đồi của Nguyễn Khoa Điềm. Tác giả Viễn Phương thì có cảm nhận riêng rất độc đáo:

"Ngày ngày mặt trời đi qua trên lãng

Thấy một mặt trời trong lãng rất đỏ"

Mặt trời là của tự nhiên, vận hành theo quy luật của vũ trụ, ngày nào cũng đi qua lãng nhưng nhìn thấy trong lãng có một mặt trời rất đỏ, đó là ẩn dụ để nói về Bác. Mặt trời soi sáng giúp cho vạn vật sinh sôi nảy nở, còn Bác soi đường dẫn lối cho dân tộc Việt Nam đánh thắng kẻ

thù đi đến thắng lợi cuối cùng. Tác giả sử dụng hình ảnh rất đẹp, ca ngợi công lao của Bác vừa thể hiện sự kính trọng, biết ơn với vị lãnh tụ vĩ đại.

*“Ngày ngày dòng người đi trong thương nhớ
Kết tràng hoa dâng bảy mươi chín mùa xuân”*

Lại một lần nữa biện pháp ẩn dụ được tác giả sử dụng trong câu trên. Bằng sự quan sát trong thực tế, tác giả đã tạo ra một hình ảnh ẩn dụ đẹp và sáng tạo: “tràng hoa”. Kết tràng hoa ý chỉ là những bông hoa kết lại thành vòng, dải, biểu thị cho những người đến viếng lăng Bác, tưởng nhớ người đã dành cả đời để cứu nước. “Tràng hoa” ở đây theo nghĩa thực là những bông hoa tươi thắm kết thành vòng hoa được những người con khắp nơi trên đất nước và thế giới về thăm dâng lên Bác để bày tỏ tình cảm, tấm lòng nhớ thương, yêu quý, tự hào của mình.

“Tràng hoa” ở đây còn mang nghĩa ẩn dụ chỉ từng người một đang xếp hàng viếng lăng Bác mỗi ngày là một bông hoa ngát thơm. Những dòng người bất tận đang ngày ngày vào lăng viếng Bác nối kết nhau thành những tràng hoa bất tận. Những bông hoa – tràng hoa rục rĩ đó dưới ánh mặt trời của Bác đã trở thành những bông hoa – tràng hoa đẹp nhất dâng lên “bảy mươi chín mùa xuân”

Với nhiều người con miền Nam, không được gặp Bác lần cuối trước khi người đi xa là niềm tiếc nuối lớn nhất trong cuộc đời họ. Viễn Phương chính là một người con như thế. Năm 1976, sau khi cuộc kháng chiến chống Mỹ kết thúc thắng lợi, đất nước thống nhất, lăng Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng vừa được khánh thành, ông đã ra thăm miền Bắc và vào lăng viếng Bác Hồ. Trong giây phút nghẹn ngào ấy, ông đã viết bài thơ Viếng lăng Bác như một lời tri ân gửi tới người cha già dân tộc. Và hẳn nhiên, nỗi đau đớn cũng được hiện hình trong từng dòng thơ của Viễn Phương:

*"Bác nằm trong lăng giấc ngủ bình yên
Giữa một vầng trăng sáng dịu hiền
Vẫn biết trời xanh là mãi mãi
Mà sao nghe nhói ở trong tim!"*

Thời điểm Viễn Phương tới viếng, Bác đã mất được 7 năm nhưng nỗi đau mất Bác vẫn chưa thể nguôi ngoai. Tác giả đã sử dụng lối nói giảm nói tránh cái chết của Bác thành "giấc ngủ bình yên" trong "vầng trăng sáng dịu hiền" như một liều thuốc để giảm bớt nỗi đau trong tâm hồn mình. Mong muốn suốt cả cuộc đời của Bác là được nhìn thấy nhân dân hai miền sum vầy trong độc lập, tự do. Và giờ thì mong muốn của người đã trở thành hiện thực, Bác đã có thể ngủ yên trong giấc ngủ vĩnh hằng của mình. Biện pháp đối lập "Vẫn biết" - "Mà sao" đã dựng nên một nghịch lý giữa cảm xúc và lý trí. Lý trí đã nhắc nhở Viễn Phương rằng Trời xanh là mãi mãi. Hình ảnh trời xanh là hình ảnh ẩn dụ cho những quy luật vốn dĩ của cuộc đời, luôn tồn tại khách quan mặc kệ con người có muốn hay không, mây vẫn trôi lững lờ và trời vẫn xanh ngát một màu bình yên. Ở đây, Viễn Phương biết quy luật của đời người mà ai cũng phải trải qua là sinh - lão - bệnh - tử và cái chết là điều không thể tránh khỏi, ai rồi cũng sẽ phải chết. Bác cũng không thể là một ngoại lệ. Nên việc Bác mất đi là điều hết sức bình thường, đúng theo cái vốn có của đời sống mà thôi. Lý trí đã nhận ra quy luật ấy, đã nhắc nhở Viễn Phương về điều ấy nhưng cảm xúc của ông lại không thể tuân theo sự điều khiển của lý trí. Bởi trong tim ông vẫn "nhói" lên một cái khi nghĩ tới Bác đã không còn. Nỗi đau quá lớn của dân tộc Việt Nam là mất đi một con người vĩ đại, một người cha nhân hậu như Bác. Vẫn biết cái chết của Bác sẽ là điều tất yếu nhưng trái tim vẫn đau đớn, đôi mắt vẫn đỏ hoe mỗi khi nhắc đến Người. Con người là vậy, cảm xúc nơi trái tim là thứ không thể điều khiển được, dù lý trí có mạnh mẽ đến đâu.

"Vẫn biết trời xanh là mãi mãi, mà sao nghe nhói ở trong tim", tuy tác giả biết Bác đã ra đi bình yên, đã ngủ một giấc ngủ dài, nhưng Bác luôn sống mãi trong tim của mọi người dân Việt Nam.

Tuy nhiên, tác giả cũng không thể phủ nhận sự thật rằng Bác đã ra đi mãi, nên từ sâu trong tim ông như có một thứ gì đó bóp nghẹt lại. Cảm xúc quyến luyến của nhà thơ khi ngày mai phải xa Bác để với miền Nam.

www.eLib.vn